

Naturskyddsföreningen

Organisationerna bakom Fair Finance Guide presenterar

30 april, 2019

11 politiska lösningar för en mer hållbar finansbransch

Finansbranschen spelar en avgörande roll för att uppnå de globala hållbarhetsmålen och Agenda 2030. Genom sina investeringar och utlåning till företag runt om i världen påverkar banker och andra finansiella aktörer riktningen för en stor del av näringslivets hållbarhetsarbete. Samtidigt tillhör mycket av pengarna deras kunder, bland annat svenska bankkunder och pensionssparare, som till stor del vill att pengarna ska placeras hållbart och ansvarsfullt. Flera banker och pensionsfonder har börjat ta hållbarhetsfrågor på större allvar, men i praktiken går omställningen långsamt.

Det är hög tid för politiska åtgärder som möjliggör bättre spelregler för hållbarhet i finansbranschen. Alla finansiella aktörer behöver prioritera frågorna mer och insynen måste öka för att få konsumenttrycket att driva på utvecklingen. Vi föreslår därför politiska lösningar inom tre huvudsakliga områden:

Öka insynen för att möjliggöra oberoende granskning och utkrävande av ansvar

Finansbranschen har länge präglats av begränsad insyn, inte minst när det gäller arbetet med hållbarhet i den finansiella verksamheten. Bristen på insyn hämmar branschens drivkrafter att bättra sig eftersom kunderna har svårt att se var pengar hamnar och har svårt att se skillnad mellan olika aktörer och produkter. De aktörer som är öppnare riskerar tvärtom att straffas då hållbarhetsproblem blir synliga.

Att granska finansbranschen är resurskrävande och kräver i regel specialiserade kunskaper. Finansaktörer redovisar inte sina samlade investeringar som görs genom olika produkter och dotterbolag. Då blir det svårt att kontrollera hur väl de lever upp till sina hållbarhetslöften. Det är också problematiskt ur ett rättighetsperspektiv då man vill kunna spåra och utkräva ansvar från investerare och finansiärer bakom företag som kopplas till kränkningar av mänskliga rättigheter.

Inom utlåning, som är bankers största finansiella område, är kartläggning ännu svårare. På grund av banksekretessen finns ingen detaljerad insyn när det gäller vilka företag bankerna lånar ut pengar till. Sekretessen är rimlig när det gäller utlåning till privatpersoner, eftersom det finns integritetsskäl. Men när det gäller företag har dessa redan krav på sig att redovisa ekonomisk information, bland annat om skuldsättningen, genom offentligt tillgängliga årsrapporter. Det borde därför inte vara en känslig uppgift för banker att redovisa mer information om vilka företag de lånar ut till. Flera banker har redan visat att det är möjligt.¹

¹ Exempelvis Ekobanken i Sverige och Triodos Bank i Nederländerna redovisar vilka företag de lånar ut pengar till.

Lösningar:

1. Modernisera banksekretessen. Ge Finansinspektionen i uppdrag att utreda och föreskriva hur bankerna kan redovisa information om vilka företag de lånar ut pengar till.
2. Ställ krav på att finansaktörer regelbundet redovisar alla sina investeringar i en sammanhållen redovisning, så att det går att se var pengarna hamnar. Därmed har de som påverkas negativt av bankernas investeringar en bättre möjlighet att utkräva ansvar.

Hjälp spararna att göra hållbara informerade val

I Sverige är engagemanget för hållbarhet stort bland konsumenter och det gäller även inom det finansiella området. Två av tre bankkunder tycker etik och hållbarhet är viktigt vid val av bank och sju av tio konsumenter kan tänka sig att spara i hållbara fonder.² Ändå är det få som gjort ett informerat val eftersom djungeln av information ställer orimliga krav på spararna. Även den som skaffar sig mer kunskap har svårt att göra ett informerat val eftersom hållbarhetsaspekter inom finansområdet inte redovisas på ett jämförbart och lättförståeligt sätt.

Ett grundproblem är att det saknas definitioner och gemensamma tolkningar av hållbarhets-kriterier. Det nya lagkravet från 2018, att alla fonder ska redovisa hållbarhetsinformation, är ett steg i rätt riktning. Men eftersom det saknas föreskrivna redovisningsstandarder så kommer informationen vara fortsatt svår att tolka och jämföra för spararna. Det gäller även den redovisningsmall som fondbranschen utvecklat som svar på det nya regelverket. Mallen ger en begränsad bild av fondernas hållbarhetskriterier och efterlevnaden verifieras inte av en tredje part.

Spararna behöver vägledning, men dagens finansiella rådgivare brister i att fånga upp kundernas önskemål om hållbarhet. Framförallt saknar många av rådgivarna tillräcklig kunskap om hållbarhetsaspekter och dessutom är risken stor att de inte sätter kundernas intresse främst på grund av intressekonflikter.

Branschen har under en långt tid satsat väldigt lite på innovationer inom hållbart sparande och det har lett till att det knappt finns några produkter där samhälls- och miljönyttan är tydlig. Den nya Svanenmärkningen av fonder är ett bra initiativ men går primärt ut på att undvika att investera i de mest ohållbara företagen. Märkningen kräver inte att pengarna ska gå till nya gröna investeringar som kan ge en direkt positiv effekt på miljön och samhället.

Lösningar:

3. Inför krav på att finansiella rådgivare ska informera och ta reda på kundens preferenser kring hållbarhetsaspekter vid finansiella val. Om kunden tycker att hållbarhet är viktigt måste rådgivarens rekommendation göras inom produkter som ställer särskilt höga krav på hållbarhet. Säkerställ att tillräckliga kunskaper ingår i rådgivarnas kompetenskrav.
4. Ge Finansinspektionen i uppdrag att utveckla en redovisningsstandard för fonders hållbarhetsinformation. Standarderna bör utformas dels i en förenklad version för konsumenter och dels en mer detaljerad version till professionella målgrupper. Ställ även krav på att informationen från fonderna ska vara tredjepartsverifierad så att sparare kan vara trygga med att det efterlevs i praktiken.

² Sifo 2016 och 2018.

5. Ställ krav på att finansiella aktörer redovisar sparprodukters klimatavtryck, där både direkta och indirekta utsläpp (scope 1-3) omfattas och sätts i relation till vetenskapligt baserade klimatmål.
6. Permanenta Riksgäldens uppdrag att utfärda gröna obligationer för att stimulera marknaden för gröna investeringar och öka utbudet av sparprodukter med tydligare miljönytta.

Skärp regelverk och tillsyn av finansaktörers hållbarhetsansvar

Finansbranschen regleras idag av ett omfattande finansiellt regelverk där Finansinspektionen kontrollerar att tillräckliga rutiner och system finns på plats för att hantera finansiella risker. Men inom hållbarhetsområdet ställs väldigt få krav på branschen, trots Sveriges åtaganden kring globala hållbarhetsmål och finansbranschens viktiga roll för att nå dem. Granskningar från Fair Finance Guide visar gång på gång på stora brister i bankernas system och rutiner för att leva upp till sina hållbarhetslöften. Bristen på tillsyn gör att bankerna kan ge hållbarhetslöften utan att dessa implementeras på ett ordentligt sätt i den finansiella verksamheten.

Lösningar:

7. Inför tillsyn av finansaktörers kontrollsystem och rutiner för att säkerställa att de är tillräckliga för att implementera deras hållbarhetsriktlinjer i den finansiella verksamheten.
8. Inför krav på obligatorisk klimatredovisning för finansiella aktörer enligt rekommendationerna i Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) samt att finansaktörer redovisar hur den finansiella verksamheten ställs om i enlighet med 1,5-gradersmålet.
9. Ställ krav på att finansaktörer har robusta och transparenta system för att leva upp till FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter när de finansierar och investerar i företag. I detta ingår att ha rutiner för så kallad human rights due diligence³ och klagomålsmekanismer för de som drabbas negativt av företagets verksamhet.
10. Verka för att rekommendationerna från EU-kommissionens expertgrupp för hållbar finansiering genomförs i EU. Implementera de rekommendationer som är möjliga redan nu i Sverige.
11. Skärp regelverk och tillsyn av bankers arbete mot penningtvätt och skatteflykt. Hårdare krav bör ställas på banker att bedöma risker för penningtvätt och skatteflykt och vidta effektiva åtgärder för att hantera riskerna.

Om Fair Finance Guide

Fair Finance Guide är ett internationellt initiativ som granskar och betygsätter hur hållbart banker och andra finansaktörer investerar och lånar ut pengar. Resultatet i Sverige presenteras på FairFinanceGuide.se där konsumenter och bankkunder kan jämföra bankernas betyg och säga vad de tycker genom att skicka ett meddelande till banken. I Sverige leds initiativet av Sveriges Konsumenter i samarbete med Amnesty, Diakonia, Fair Action och Naturskyddsföreningen. Projektet finansieras med stöd från Sida och finns i tio länder, läs mer på FairFinanceGuide.org.

³ En redogörelse för att rimliga åtgärder för att förebygga och gottgöra kränkningar av de mänskliga rättigheterna har vidtagits.